



Research Article

Vol. 39, No. 3, Fall 2025, p. 225-244

The Effective Factors Influencing Entrepreneurship Development in Rural Areas: A Case Study of Hamun County

H. Mehmandoost¹, A. Sargazi^{1*}, A. Keikha¹, S. Ziaee¹, A. Sani Heidary²

1- Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, University of Zabol, Zabol, Iran

(*- Correspondent Author Email: Alirezasargazi@uoz.ac.ir)

2- Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Received: 25-10-2024

Revised: 05-02-2025

Accepted: 01-03-2025

Available Online: 01-03-2025

How to cite this article:

Mehmandoost, H., Sargazi, A., Keikha, A., Ziaee, S., & Sani Heidary, A. (2025). The effective factors influencing entrepreneurship development in rural areas: A case study of Hamun County. *Journal of Agricultural Economics & Development*, 39(3), 225-244. (In Persian with English abstract). <https://doi.org/10.22067/jead.2025.90314.1302>

Introduction

This research investigates the capacities and factors influencing entrepreneurship development in the rural areas of Hamun County. Given the importance of entrepreneurship in creating employment, reducing poverty, and improving the quality of life in rural regions, identifying and analyzing key factors in this context is essential. The significance of rural entrepreneurship lies not only in its potential to stimulate local economies but also in its ability to foster social cohesion and community development. As highlighted by Petrin (1992), entrepreneurship serves as a central force for economic growth in rural areas, and without it, other developmental efforts may prove ineffective. Thus, understanding the dynamics of rural entrepreneurship is crucial for policymakers and stakeholders aiming to enhance the livelihoods of rural communities. In light of the challenges and opportunities present in rural entrepreneurship, this article aims to identify effective factors influencing entrepreneurial development while reviewing existing literature. By categorizing these factors into human and individual, infrastructural, cultural, economic, and social dimensions, the study seeks to provide a comprehensive analysis that can inform future initiatives aimed at strengthening entrepreneurship in these areas. The findings are expected to offer practical recommendations for enhancing the entrepreneurial ecosystem in Hamun County.

Materials and Methods

The present study utilized a stratified random sampling method, involving 278 entrepreneurs and individuals active in rural business sectors. The research categorized influential factors into six primary groups: human and individual factors, infrastructural factors, cultural factors, economic factors, and social factors. Data analysis was conducted using Stata and Excel software to model relationships among these variables effectively. This structured approach allows for a nuanced understanding of how different factors contribute to or hinder entrepreneurial development in rural contexts.

Results and Discussion

The results indicate that "government support and subsidies for production," "income," and "diversification of rural products" play significant roles in explaining and influencing entrepreneurial behavior from an economic development perspective. In terms of cultural and social aspects, "experience," "consultation and support services,"



©2025 The author(s). This is an open access article distributed under [Creative Commons Attribution 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

<https://doi.org/10.22067/jead.2025.90314.1302>

"awareness levels," and "interest in village improvement" were found to have substantial impacts on entrepreneurial behavior. From an infrastructural standpoint, "access to services and facilities" along with "access to a dynamic rural environment" emerged as critical determinants explaining the variance among extracted factors. Furthermore, regarding individual aspects of entrepreneurial development, findings revealed that "motivation," "education," "psychological resilience," and "management creativity" significantly contribute to explaining variations in behavior among entrepreneurs. The results indicated that among various influencing factors on entrepreneurship development, economic factors, cultural and social factors, institutional and educational factors, as well as infrastructural factors had positive and significant effects on the likelihood of individuals achieving high levels of entrepreneurial motivation.

Conclusion

Among the identified indicators, government support and subsidies for production had a more substantial impact on income levels while diversification of rural products significantly influenced entrepreneurial behavior from an economic development perspective. In terms of cultural and social dimensions, experience, consultation services, awareness levels, and interest in village improvement were crucial for explaining variations in entrepreneurial behavior. From an infrastructural perspective, access to services and facilities alongside access to a dynamic rural environment played a decisive role in explaining the variance among extracted factors. Finally, individual development aspects revealed that motivation, education, psychological resilience, and management creativity significantly contributed to variations in behavior among entrepreneurs. The findings suggest that within the studied villages—specifically Mohammadabad, Ali Akbar Town, Dek Dehmardeh Town, Sanjoli Town, Mir Town, Bandei Town, and Kermani—there are ideal conditions for entrepreneurship compared to other assessed villages. Furthermore, using an ordered logit model revealed that economic indicators along with cultural-social factors significantly influence individuals' motivations for entrepreneurship. This expanded introduction provides a comprehensive overview of your research topic while highlighting its significance within the broader context of rural entrepreneurship development.

Keywords: Entrepreneurship development, Factor analysis, Hamun county, Ordered logit, Rural areas

مقاله پژوهشی

جلد ۳۹، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۴، ص. ۲۴۴-۲۲۵

مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی: مطالعه موردی شهرستان هامون

حسن مهماندوست^۱ - علیرضا سرگزی^{۱*} - علیرضا کیخا^۱ - سامان ضیایی^۱ - علیرضا ثانی حیدری^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱

چکیده

این تحقیق به بررسی ظرفیت‌ها و عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی شهرستان هامون می‌پردازد. با توجه به اهمیت کارآفرینی در ایجاد اشتغال، کاهش فقر و بهبود کیفیت زندگی در مناطق روستایی، شناسایی و تحلیل عوامل کلیدی در این زمینه ضروری است. پژوهش حاضر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، شامل ۲۷۸ نفر از افراد فعال در حوزه کسب‌وکارهای روستایی در پایان سال ۱۴۰۲ انجام شده است. در این مطالعه، عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی به شش بعد اصلی عوامل انسانی و فردی، زیرساختی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تقسیم‌بندی شده‌اند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی و الگوی لاجیت ترتیبی بهره گرفته شد. نتایج الگوی تحلیل عاملی تحقیق نشان داد "یارانه‌ها و حمایت دولت از تولید"، "درآمد" و "تنوع محصولات روستایی" سهم بالایی در تغییرپذیری بعد اقتصادی توسعه کارآفرینی روستایی دارد. "تجربه"، "مشاوره و خدمات حمایتی"، "میزان آگاهی" و "علاقه‌مندی به آبادانی روستا" سهم بالایی در توضیح بعد فرهنگی و اجتماعی توسعه کارآفرینی روستایی دارند. در بعد زیرساختی، به ترتیب "دسترسی به خدمات و تسهیلات" و "دسترسی به محیط پویای روستایی" نقش تعیین‌کننده‌ای را ایفا می‌کنند. در نهایت در بعد فردی، نتایج نشان داد "انگیزه"، "تحصیلات"، "توان روحی و روانی" و "مدیریت ابتکار و خلاقیت"، سهم بالایی در توضیح این بعد را به خود اختصاص داده است. افزون‌براین، نتایج الگوی لاجیت ترتیبی نشان داد به ازای افزایش هر یک واحد در شاخص‌های عوامل اقتصادی، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل نهادی و آموزشی و عوامل زیرساختی، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی، به ترتیب به میزان ۰/۲۲۰۲، ۰/۲۴۹۷، ۰/۳۳۸۱ و ۰/۳۶۲۰ واحد افزایش می‌یابد. همچنین، به ازای افزایش هر یک واحد در شاخص‌های موانع اقتصادی و موانع فرهنگی و اجتماعی، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی به ترتیب به میزان ۰/۸۴۳۰ و ۰/۸۷۲، واحد کاهش می‌یابد. نتایج این تحقیق اطلاعات مهمی را برای سیاست‌گذاران فراهم می‌کند، لذا توصیه می‌شود سیاست‌گذاران در گام اول در اجرای برنامه‌های توسعه کارآفرینی روستایی متغیرهای تعیین‌کننده توسعه کارآفرینی را مورد توجه قرار دهند و در گام دوم با حمایت‌های یارانه‌ای، اعطای تسهیلات کم بهره و صندوق‌های بیمه‌ای خرد روستایی، موانع کارآفرینی روستایی و ریسک سرمایه‌گذاری در آن را کاهش دهند.

واژه‌های کلیدی: تحلیل عاملی، توسعه کارآفرینی، شهرستان هامون، لاجیت ترتیبی، نواحی روستایی

مقدمه

به توانمندسازی افراد برای ایجاد تغییرات مثبت در جوامع خود نیز مرتبط است. منظور از کارآفرین روستایی در این تحقیق، فردی است که با استفاده از منابع و امکانات موجود در مناطق روستایی، اقدام به ایجاد کسب و کار و فرصت‌های اقتصادی می‌کند. این نوع کارآفرینی به دنبال شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌های محلی و نوآوری در زمینه‌های

کارآفرینی به‌عنوان یک فرآیند خلاقانه و نوآورانه در ایجاد و مدیریت کسب‌وکارها، به‌ویژه در مناطق روستایی، عامل کلیدی در توسعه اقتصادی و اجتماعی شناخته می‌شود. این مفهوم نه تنها به شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید اقتصادی اشاره دارد، بلکه

۱- گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه زابل، زابل، ایران

(*) نویسنده مسئول: (Email: AlirezaSargazi@uoz.ac.ir)

۲- گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

به تغییرات اجتماعی نیز شود. شائو و همکاران (Shao, Jiang, Li, & Xei, 2024) نشان داده‌اند که وجود شبکه‌های اجتماعی قوی و همکاری بین اعضای جامعه می‌تواند به افزایش سطح اعتماد بین کارآفرینان و مصرف‌کنندگان کمک کند و از این طریق پایداری کسب‌وکارها را تضمین نماید. از سوی دیگر، توجه به آموزش و مهارت‌آموزی نیز برای موفقیت کارآفرینی در مناطق روستایی ضروری است.

در تحقیقی درباره زیرساخت‌های مورد نیاز، مهارت‌های لازم: کارآفرینی دیجیتال در مناطق روستایی و شهری تأکید کردند که آموزش مهارت‌های دیجیتال برای کارآفرینان روستایی امری حیاتی است تا بتوانند با چالش‌ها و فرصت‌های جدیدی که فناوری اطلاعات ارائه می‌دهد، سازگار شوند.

شهرستان هامون، واقع در استان سیستان و بلوچستان، به‌عنوان یکی از مناطق روستایی با پتانسیل‌های اقتصادی متنوع، نیازمند بررسی دقیق وضعیت کارآفرینی و زمینه‌های فعالیت کارآفرینان است. با وجود قابلیت‌های بالای شهرستان در زمینه کشاورزی، دامپروری، صنایع دستی و بوم‌گردی، این منطقه با چالش‌هایی نظیر کمبود زیرساخت‌ها، عدم دسترسی به منابع مالی و مشکلات زیست‌محیطی مواجه است. به عنوان مثال، گرد و غبار ناشی از خشک شدن تالاب هامون تأثیر منفی بر فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری داشته و مانع از تحقق کامل ظرفیت‌های کارآفرینی در منطقه شده است. این مسائل نه تنها بر معیشت ساکنان تأثیر می‌گذارد بلکه می‌تواند به کاهش کیفیت زندگی و افزایش فقر منجر شود. وابستگی بالای کارآفرینان به کشاورزی باعث می‌شود که مشکلات ناشی از خشکسالی و کمبود منابع آب بر معیشت آنها تأثیر مستقیمی داشته باشد، به‌طوری‌که می‌تواند به کاهش تولید، افزایش بیکاری و تضعیف امنیت غذایی منجر شود (Saghafi, Ravaneshnas, & Pahlavani Nia, 2014). همچنین، وضعیت بی ثبات اقتصادی و عدم دسترسی به زیرساخت‌های لازم مانند جاده‌ها و اینترنت، موجب افزایش بیکاری و فقر در این منطقه شده است. با این حال، استفاده از فرصت‌های موجود اعم از توسعه گردشگری و کشاورزی پایدار می‌تواند بهبود معیشت را برای ساکنان فراهم کند و اجرای شیوه‌های مقاوم به خشکسالی می‌تواند به افزایش تاب‌آوری اقتصادی کمک کند. بنابراین، تحقیق در مورد مؤلفه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در این شهرستان از ضرورت بالایی برخوردار است، به‌ویژه با توجه به این که حدود ۵۴ درصد کارآفرینان شهرستان در حوزه کشاورزی فعالیت می‌کنند. بررسی این مؤلفه‌ها می‌تواند شامل تحلیل وضعیت اقتصادی و اجتماعی، تأثیرات محیط‌زیستی، و موانع دسترسی به منابع مالی باشد. همچنین نیاز به آموزش و مهارت‌آموزی، وضعیت زیرساخت‌ها، و نقش شبکه‌های اجتماعی در توسعه کارآفرینی می‌تواند مورد توجه قرار گیرد (Paydar, Ghafran, & Barmiani, 2023).

مختلف اقتصادی است. کارآفرینی در مناطق روستایی می‌تواند به‌عنوان یک محرک برای رشد اقتصادی عمل کند و با ایجاد شغل‌های جدید، افزایش درآمد و بهبود کیفیت زندگی، به کاهش فقر کمک کند. پترین (Petrin, 1992) تأکید می‌کند که کارآفرینی به‌عنوان نیروی مرکزی رشد اقتصادی در این مناطق عمل می‌کند و بدون آن، سایر عوامل توسعه ممکن است بی‌فایده باشند. این دیدگاه نشان می‌دهد که کارآفرینی می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای تحریک نوآوری و ایجاد ارزش‌های جدید در جوامع محلی عمل کند. اهمیت کارآفرینی در توسعه پایدار روستایی از طریق ایجاد اکوسیستم‌های حمایتی و شبکه‌های ارتباطی تقویت می‌شود. گالوائو و همکاران (Galvão, Vaishar, & Gyimah, 2020) بیان کرده‌اند که برای تحقق این هدف، نیاز است که سیاست‌های حمایتی و برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازهای خاص کارآفرینان روستایی طراحی شود. این موضوع نشان‌دهنده لزوم توجه به شرایط خاص هر منطقه و نیازهای محلی است تا بتوان از ظرفیت‌های موجود بهره‌برداری کرد. همچنین، عبدالواحد و همکاران (Abdelwahed, Soomro, & Shah, 2022) بر نقش عوامل محیطی، کسب‌وکار و رفتار انسانی در پایداری کارآفرینی تأکید دارند و نشان می‌دهند که این عوامل می‌توانند تأثیر زیادی بر موفقیت کارآفرینی داشته باشند. در بسیاری از کشورها، توجه به کارآفرینی روستایی به‌عنوان یک راهکار مؤثر برای مقابله با چالش‌های اقتصادی و اجتماعی افزایش یافته است. زنگ و همکاران (Zhang, Sun, Gao, & Dong, 2023) در مطالعه‌ای بر روی مکانیزم شکل‌گیری روستاهای Taobao در چین نشان داده‌اند که چگونه کارآفرینی می‌تواند منجر به توسعه پایدار در مناطق روستایی شود. این تحقیق بر اهمیت حمایت‌های دولتی و زیرساخت‌های مناسب تأکید دارد که می‌تواند به تقویت فعالیت‌های کارآفرینی کمک کند. علاوه بر این، شیخی و همکاران (Sheikhi, Amiri, & Qomari, 2023) به تحلیل موانع توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی شهرستان تویسرکان همدان پرداخته‌اند و بر ضرورت رفع موانع زیرساختی تأکید کرده‌اند. آن‌ها نشان دادند که عدم دسترسی به منابع مالی، ضعف در مدیریت و برنامه‌ریزی توسعه‌ای از جمله چالش‌هایی هستند که باید مورد توجه قرار گیرند. همچنین رستمی و همکاران (Rostami, Rahmani, & Monshizadeh, 2022) بر اهمیت حمایت‌های دولتی و ویژگی‌های فردی کارآفرینان تأکید دارند که نشان‌دهنده نیاز به یک رویکرد جامع برای توسعه کارآفرینی است. کارآفرینی همچنین می‌تواند به تقویت خوداتکایی ملی کمک کند. با افزایش تعداد کسب‌وکارهای محلی، جوامع روستایی قادر خواهند بود تا وابستگی خود را به منابع خارجی کاهش دهند و از ظرفیت‌های داخلی خود بهره‌برداری کنند. این امر نه تنها منجر به افزایش اشتغال می‌شود بلکه باعث تقویت هویت فرهنگی و اجتماعی جوامع نیز خواهد شد. تحقیقات نشان داده‌اند که کارآفرینی در مناطق روستایی نه تنها بر اقتصاد محلی تأثیر مثبت دارد بلکه می‌تواند منجر

جدول ۱- مطالعات انجام شده در زمینه توسعه کارآفرینی

Table 1- Studies conducted on entrepreneurship development

مؤلفه‌های مؤثر Effective Factors	مطالعه Investigation	سال Year	نویسنده Author
نوآوری، فناوری اطلاعات و ارتباطات Innovation, Information and Communication Technology (ICT)	تحلیل موانع و مشکلات توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی (نمونه موردی: نواحی روستایی شهرستان تويسرکان) Analysis of Obstacles and Problems of Entrepreneurship Development in Rural Areas (Case Study: Rural Areas of Tuyserkan Township)	2023	Sheikhi <i>et al.</i>
حمایت‌های دولتی و نهادی، ویژگی‌های فردی کارآفرینان Government and Institutional Support, and Personal Characteristics of Entrepreneurs	تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی نواحی روستایی مورد مطالعه: روستاهای بخش چندار شهرستان ساوجبلاغ Analysis of Factors Influencing Rural Entrepreneurship Development: A Case Study of the Villages in Chandar District, Savojbolagh County	2022	Rostami <i>et al.</i>
پیشران‌های حمایتی، پیشران‌های اقتصادی، پیشران‌های آموزشی و فناورانه، پیشران‌های اجتماعی، پیشران‌های رفتاری، پیشران‌های محیطی و زیرساختی Supportive drivers, economic drivers, educational and technological drivers, social drivers, behavioral drivers, environmental drivers, and infrastructural drivers.	شناسایی و اولویت‌بندی پیشران‌های توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی Identification and Prioritization of Drivers for Entrepreneurship Development in Rural Areas	2021	Ghadiri Masoum, Khorasani, Torkashvand, & Amidi
زیرساخت‌های روستایی، دسترسی به منابع مالی، آموزش و مهارت‌آموزی Rural Infrastructure, Access to Financial Resources, Education, and Skills Training	بررسی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی Investigating the Capabilities and Capacities for Entrepreneurship Development in Rural Areas	2021	Imani & Azimi
اقتصاد، جامعه و محیط‌زیست Economy, Society, and Environment	عوامل مؤثر بر کارآفرینی پایدار روستایی: یک سیستم ارزیابی چهار بعدی شامل کارآفرینان، اقتصاد، جامعه و محیط زیست. Influencing Factors of Sustainable Rural Entrepreneurship: A Four-Dimensional Evaluation System Encompassing Entrepreneurs, Economy, Society, and Environment	2024	Shao <i>et al.</i>
نوآوری، رشد اقتصادی، اشتغال، کیفیت زندگی Innovation, Economic Growth, Employment, and Quality of Life	تأثیر کارآفرینی کشاورزان بر رشد اقتصادی کشاورزی و روستایی: چشم‌انداز مبتنی بر نوآوری The impact of entrepreneurship of farmers on agriculture and rural economic growth: Innovation-driven perspective	2024	Pan, Zhang, & Zhang
کارآفرینی، تجارت الکترونیک، توسعه پایدار زیرساخت‌ها، حمایت دولتی Summary of Key Concepts: Entrepreneurship, E-commerce, Sustainable Development, Infrastructure, and Government Support	کارآفرینی و مکانیزم شکل‌گیری روستاهای Taobao: پیامدهایی برای توسعه پایدار در مناطق روستایی Entrepreneurship and the formation mechanism of Taobao Villages: Implications for sustainable development in rural areas	2023	Zhang <i>et al.</i>
عوامل محیطی، عوامل کسب‌وکاری، رفتار انسانی، پایداری کارآفرینی Environmental Factors, Business Factors, Human Behavior, and Sustainability in Entrepreneurship	نقش محیط، کسب‌وکار و رفتار انسانی در راستای پایداری کارآفرینی The Role of Environment, Business, and Human Behavior in Sustainable Entrepreneurship	2022	Abdelwahed <i>et al.</i>
توسعه متوازن منطقه‌ای، خوداتکایی ملی و توزیع متناسب Balanced Regional Development, National Self-Sufficiency, and Equitable Distribution	بررسی نقش کارآفرینی روستایی در توسعه اقتصادی The Role of Rural Entrepreneurship in Economic Development	2014	Das

با توجه به این چالش‌ها، درک دقیق از نیازهای محلی و شناسایی فرصت‌های بالقوه برای توسعه کارآفرینی می‌تواند به بهبود وضعیت

روش شناسایی عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی مبتنی بر تحلیل عاملی اکتشافی^۱

تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) یک روش آماری است که برای شناسایی مقوله‌های زیربنایی یک مجموعه گویه استفاده می‌شود. در برخی مطالعات پژوهشگران ابتدا تعداد زیادی گویه برای سنجش پدیده اصلی مورد مطالعه تهیه می‌کنند. سپس لازم است تا این گویه‌ها به صورتی منظم دسته‌بندی شوند. روش EFA کمک می‌کند تا با توجه به همبستگی درونی میان گویه‌ها، خوشه‌های مختلفی پدیدار نماید. تمام ابعاد توسعه کارآفرینی روستایی مبتنی بر روش تحلیل عاملی اکتشافی برآورد شده است. یک مدل تحلیل عاملی در حالت کلی برای N عامل و M متغیر ($N < M$) به صورت معادله (۱) است (Sani Heidary, Daneshvar Kakhki, Sabouhi Sabouni, & Mohammadi, 2024):

$$Y_i = \theta_i + \sum \lambda_{ij} f_j + e_i \quad (1)$$

$(j = 1, 2, 3, K, N \quad i = 1, 2, 3, K, M)$

در این معادله، θ_i میانگین متغیر i ام روی کلیه مشاهده‌ها و λ_{ij} ضرایب همبستگی بین متغیر i ام و عامل j ام است. f_j ها عامل مؤثر و e_i خطاها می‌باشند که فرض شده مستقل از یکدیگر و عامل‌ها هستند. در این روش ابتدا ماتریس ضرایب همبستگی برآورد و سپس بارهای عامل‌ها محاسبه می‌شود. امتیاز عامل‌ها برای هر یک از افراد از طریق معادله (۲) برآورد می‌شود. f_{jk} رقم عامل j ام خانوار k ام، I_{ij} بار عاملی j روی متغیر i و D_{ik} داده‌های استاندارد شده اولیه متغیر i در خانوار k بوده است (Sani Heidary et al., 2024):

$$f_{jk} = \sum_{i=1}^m I_{ij} D_{ik} \quad (2)$$

در نهایت، هریک از ابعاد و موانع توسعه کارآفرینی روستایی پس از استخراج عامل‌ها به وسیله معادله (۳) ساخته می‌شوند. در این معادله I_k شاخص مدنظر فرد k ام، ∂_j واریانس توضیح داده شده توسط عامل j ام که توسط تحلیل عاملی برآورد می‌شوند (Sani Heidary et al., 2024):

$$I_k = \partial_1 \text{Factor} 1 + \partial_2 \text{Factor} 2 + \dots + \partial_j \text{Factor } n \quad (3)$$

روش تعیین میزان اثرگذاری عوامل شناسایی شده بر انگیزه کارآفرینی روستایی

الگوی لاجیت ترتیبی مبتنی بر یک متغیر پنهان پیوسته به صورت معادله (۴) تعریف می‌شود:

$$y_i^* = \beta X_i + e_i \quad (4)$$

معیشتی روستاییان و افزایش تاب‌آوری آن‌ها در برابر بحران‌ها کمک کند. بنابراین، شناخت دقیق از مؤلفه‌ها و موانع موجود در مسیر توسعه کارآفرینی، به‌ویژه در زمینه کشاورزی شهرستان هامون، از ضرورت زیادی برخوردار است. لذا هدف کلیدی این مطالعه شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در شهرستان هامون و سنجش میزان اثرگذاری آن‌ها است. این پژوهش می‌تواند به شناسایی راهکارهایی کمک کند که به تقویت تاب‌آوری اقتصادی و بهبود شرایط زندگی ساکنان شهرستان هامون منجر شود و به سیاست‌گذاران در طراحی برنامه‌های حمایتی مؤثرتر کمک کند.

مرور ادبیات موضوع ارائه شده در جدول ۱ بیانگر آن است که بسیاری از پژوهش‌های موجود بر روی کارآفرینی در شهرهای بزرگ و مناطق توسعه‌یافته متمرکز شده‌اند. به‌عنوان مثال، پژوهش‌هایی که تجربیات موفق کارآفرینی را بررسی کرده‌اند، بیشتر بر روی زیرساخت‌های قوی و حمایت‌های دولتی در این مناطق تأکید دارند. اما مطالعه مورد نظر به‌طور خاص بر چالش‌ها و فرصت‌های کارآفرینی در شهرستان هامون، یک منطقه روستایی، تمرکز دارد. در بسیاری از پژوهش‌ها، عوامل عمومی مؤثر بر کارآفرینی مورد بررسی قرار می‌گیرند بدون توجه به ویژگی‌های محلی. اما مطالعه حاضر به شناسایی عوامل خاصی مانند فرهنگ محلی، دسترسی به منابع طبیعی و زیرساخت‌های محلی می‌پردازد که می‌تواند تأثیرات متفاوتی بر کارآفرینی داشته باشد. این رویکرد تحلیلی می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا برنامه‌های توسعه‌ای متناسب با نیازهای محلی طراحی کنند. در مقایسه با تحقیقات قبلی که ممکن است تنها به یک یا دو جنبه از چالش‌های کارآفرینی بپردازند، این مطالعه به‌طور جامع چند عامل اصلی شامل فردی و انسانی، اقتصادی، زیرساختی، نهادی و آموزشی و فرهنگی و اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد. این تحلیل جامع کمک می‌کند تا تصویر واضح‌تری از عوامل مؤثر برای توسعه کارآفرینی در شهرستان هامون ارائه شود. برخلاف بسیاری از مطالعات که بیشتر بر روی تئوری‌ها و مدل‌های عمومی تأکید دارند، مطالعه مورد نظر راهکارهای خاصی برای توسعه کارآفرینی در شهرستان هامون پیشنهاد می‌دهد. در نهایت، مطالعه حاضر با تمرکز بر ویژگی‌های خاص شهرستان هامون، شناسایی عوامل محلی مؤثر، تحلیل جامع چالش‌ها و استفاده از روش شناسایی مناسب تمایزاتی را نسبت به سایر پژوهش‌ها ایجاد می‌کند. این تمایزات نه تنها ارزش علمی تحقیق را افزایش می‌دهد بلکه می‌تواند به سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان کمک کند تا برنامه‌هایی متناسب با نیازهای واقعی جامعه طراحی کنند.

مواد و روش‌ها

1- Exploratory Factor Analysis

این آزمون، فرض برابری متغیرهای توضیحی را به صورت جداگانه و هم به صورت کلی ارزیابی می‌کند. در مدل لاجیت ترتیبی، تفسیر ضرایب متغیرهای توضیحی به صورت مستقیم انجام نمی‌شود. برای این منظور، از اثر نهایی متغیرهای توضیحی استفاده می‌شود. اثر نهایی یک واحد تغییر در پیش‌بینی X_k بر روی احتمال طبقه‌ی G ، به شکل معادله (۸) محاسبه می‌شود (Khanzadeh Shadlousofla et al., 2021):

$$\frac{\partial p(y_i=G|x_i)}{\partial x_k} = \frac{\partial \gamma(\tau_G - \beta'x_i)}{\partial x_k} - \frac{\partial \gamma(\tau_{G-1} - \beta'x_i)}{\partial x_k} \quad (۸)$$

$$= [\lambda(\tau_{G-1} - \beta'x_i) - \lambda(\tau_G - \beta'x_i)] \beta_k$$

که در آن $\lambda_G(x_i) = \frac{\partial \gamma_G}{\partial x_k}$ و $\tau_0 = -\infty$ و $\tau_G = +\infty$ می‌باشد.

الگوی تجربی تحقیق به صورت معادله (۹) تصریح شده است:

$$Y_i = \beta_0 Eco_i + \beta_1 EcoBarr_i + \beta_2 Soci_i + \beta_3 SociBarr_i + \beta_4 Institu_i + \beta_5 Infra_i + \beta_6 InstituBarr_i + \beta_7 InfraBarr_i + \beta_8 Indivi_i \quad (۹)$$

در معادله (۹)، Y_i : میزان انگیزه افراد برای کارآفرینی (کم، متوسط و زیاد)؛ Eco : شاخص عوامل اقتصادی که شامل گویه‌های بیمه محصولات کشاورزی، مدیریت الگوی کشت، حمایت و یارانه‌های دولت از تولید، درآمد، تنوع محصولات روستایی، دانش فنی و فناوری تولید و دسترسی به منابع سرمایه است؛ $EcoBarr$: شاخص موانع اقتصادی که شامل گویه‌های بالا بودن سود تسهیلات بانکی، بالا بودن ریسک سرمایه‌گذاری، دسترسی نداشتن به بازار هدف و عدم ثبات قیمت مواد اولیه می‌باشد؛ $Soci$: شاخص عوامل فرهنگی و اجتماعی که شامل گویه‌های تجربه افراد، جایگاه اجتماعی، آداب و رسوم اجتماعی، مشاوره و خدمات حمایتی، طرز افکار مردم محلی (خوب یا بد)، میزان آگاهی و علاقمندی به آبادانی محل می‌باشد؛ $SociBarr$: شاخص موانع فرهنگی و اجتماعی که شامل گویه‌های دسترسی نداشتن به منابع مالی به دلیل معضلات فرهنگی، عدم وجود افراد متخصص بومی روستا، عدم تمایل مانند جوانان در روستا و عدم وجود روحیه کارآفرینی می‌باشد؛ $Insitu$: شاخص عوامل نهادی و آموزشی زیرساختی که شامل گویه‌های نگرش مدیریتی مناسب، فرآیندهای مناسب، حمایت نهادهای مسئول، ارائه فناوری‌های نو و اطلاعات جدید و قوانین رسمی و غیر رسمی مناسب می‌باشد؛ $InstituBarr$: شاخص موانع نهادی و آموزشی که شامل گویه‌های خدمات نامناسب تعاونی‌های روستایی، عدم وجود برنامه‌های ترغیب‌کننده کارآفرینی، عدم مهارت فنی و دسترسی نداشتن به مراکز مهارتی و فنی پیشرفته کارآفرینی می‌باشد؛ $Infra$: شاخص عوامل زیرساختی که شامل گویه‌های دسترسی به بازار،

در رابطه فوق y_i^* متغیر وابسته پیوسته، $\hat{\beta}$ بردار پارامترهای قابل برآورد، X_i بردار متغیرهای توضیحی مشاهده شده و e_i به عنوان جزء خطا است که دارای توزیع لاجستیک است. y_i^* یک متغیر غیرقابل مشاهده است، بنابراین روش‌های معمول رگرسیونی توانایی تخمین این رفتارها را ندارند. اگر فرض شود y_i متغیر گسسته و قابل مشاهده باشد، ارتباط میان متغیر غیرقابل مشاهده y_i^* و متغیر قابل مشاهده y_i ، از الگوی لاجیت ترتیبی به صورت ذیل برآورد می‌شود (Khanzadeh Shadlousofla, Janpoor, Daneshvar Kakhki, & Mohammadi, 2021; Sani Heidary et al., 2024):

$$y_i = 1 \text{ if } \tau_0 = -\infty \leq y_i^* < \tau_1, \quad i = 1, \dots, n$$

$$y_i = 2 \text{ if } \tau_1 \leq y_i^* < \tau_2, \quad i = 1, \dots, n$$

$$y_i = 3 \text{ if } \tau_2 \leq y_i^* < \tau_3, \quad i = 1, \dots, n \quad (۵)$$

M

$$y_i = G \text{ if } \tau_{m-1} \leq y_i^* < \infty, \quad i = 1, \dots, n$$

در معادله (۵)، y_i میزان انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی به عنوان پراکسی برای توسعه کارآفرینی (کم، متوسط و زیاد)، n اندازه نمونه مورد بررسی و τ ها آستانه‌هایی هستند که پاسخ‌های مشاهده شده ی گسسته را تعریف می‌کنند و بایستی برآورد شوند. اگر فرض کنید که متغیر وابسته y_i دارای G گروه باشد، احتمال انتخاب $y_i = G$ به صورت معادله (۶) تعریف شده است (Khanzadeh Shadlousofla et al., 2021):

$$P(y_i = G | x) = P(\tau_{G-1} \leq y_i^* < \tau_G) = F(\tau_G - \beta'x_i) - F(\tau_{G-1} - \beta'x_i) \quad (۶)$$

که در آن F تابع توزیع تجمعی می‌باشد. احتمال تجمعی در الگوی لاجیت ترتیبی، احتمال اینکه فرد i سطح G ام یا پایین‌تر ($G-1, \dots, 1$) را به خود اختصاص دهد، را برآورد می‌کند و این الگو به صورت معادله (۷) تصریح می‌شود (Khanzadeh Shadlousofla et al., 2021):

$$\log \left[\frac{\gamma_G(x_i)}{1 - \gamma_G(x_i)} \right] = \tau_G - [\beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \dots + \beta_k x_{ki}] \quad (۷)$$

$G=1,2,3,\dots,G \quad i=1,\dots,n$

β بردار ستونی پارامترها و X_i بردار ستونی متغیرهای توضیحی

می‌باشد. همچنین τ_G تنها به احتمال طبقه پیش‌بینی وابسته است و به متغیرهای توضیحی بستگی ندارد. علاوه بر این، قسمت قطعی (بردار پارامترها)، بخش مستقل طبقه می‌باشد. این دو ویژگی، متضمن ترتیبی بودن گروه‌های پاسخ می‌باشند و نشان می‌دهند که نتایج، مجموعه‌ای از خطوط موازی^۱ و یکی از مهم‌ترین فروض الگوی لاجیت ترتیبی، فرضیه برابری ضرایب متغیرهای توضیحی برای تمامی گروه‌ها است که به وسیله آزمون برنت^۲ مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (Sani Heidary et al., 2024).

دسترسی به خدمات و تسهیلات، حمل و نقل و ارتباطات مناسب، دسترسی به محیط پویای روستا و فاصله مناسب روستا تا شهر می‌باشد؛ InfarBarr: شاخص موانع زیرساختی که شامل گویه‌های عدم وجود امکانات بالقوه ایجاد کارآفرینی، عدم وجود شرکت های پشتیبان کارآفرینی، موقعیت جغرافیایی نامناسب روستا و عدم وجود بانک‌ها و مراکز اعتباری می‌باشد؛ Indivi: شاخص عوامل فردی شامل گویه‌های خطرپذیری، انگیزه، تحصیلات، سن، توان روحی و روانی و مدیریت و ابتکار و خلاقیت می‌باشد. شایان ذکر است که تمام گویه‌های ابعاد و موانع توسعه کارآفرینی که در بالا اشاره شد به‌صورت کیفی و طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای تعریف شده‌اند.

شهرستان هامون با مساحت ۴،۹۸۷ کیلومتر مربع وسعت و ۴۴۰۰۰ نفر جمعیت در ضلع جنوب غربی منطقه سیستان به‌عنوان دومین شهر بزرگ سیستان از لحاظ وسعت هم اکنون به‌عنوان دروازه ورودی منطقه سیستان نیز شناخته می‌شود. مرکز این شهرستان محمدآباد بوده که محل استقرار ادارات دولتی، نهادهای نظامی و انتظامی، فرمانداری و بخشداری مرکزی شهرستان نیز می‌باشد. این شهرستان دارای سه شهر محمدآباد، شهر علی اکبر و شهر رامشار و دو بخش (مرکزی و تیمورآباد) می‌باشد. شهرک صنعتی حوزه سیستان در این شهرستان واقع گردیده

است، همچنین شهرک صنعتی رامشار نیز در حومه شهر جدید با وسعت ۲۲۰ هکتار در حال راه اندازی می‌باشد. شغل مردم این شهرستان در گذشته کشاورزی و دامداری بوده است اما به‌دلیل خشکسالی در حال حاضر حدود ۵۰ درصد مردم به این شغل مشغول بوده و مابقی به طرف اشتغال در بخش اصناف و فعالیت‌های صنعتی و مشاغل آزاد در سایر بخش‌ها روی آورده‌اند. در واقع خانوارهای شهرستان هامون برای پایداری جریان درآمدی خود به کارآفرینی در حوزه‌های مختلف پرداخته‌اند (Payedar et al., 2023). کارآفرینان روستایی تحقیق شامل این افراد هستند: ۱- کشاورزان متخصص کسانی که با استفاده از زمین‌های کشاورزی خود، محصولات جدید یا روش‌های نوین کشت را معرفی می‌کنند؛ ۲- صنعتگران محلی، افرادی که در صنایع دستی یا تولیدات کوچک فعالیت می‌کنند. خدمات‌دهندگان، کسانی که خدماتی مانند تولیدی، توزیعی، گردشگری، مهمان‌پذیری یا مشاوره را در مناطق روستایی ارائه می‌دهند که اطلاعات آماری آن در جدول ۲ ارائه شده است. همان طور که مشاهده می‌شود حدود ۵۴ درصد از کارآفرینان نمونه به در حوزه‌ی کشاورزی، ۲۸ درصد در حوزه‌ی صنعت‌گری محلی (صنایع دستی) و ۱۸ درصد باقی در حوزه‌های خدماتی تولیدی و توزیعی مشغول به فعالیت هستند.

جدول ۲- حوزه‌ها و گروه فعالیت‌های کارآفرینی روستایی

Table 2- Field and groups of rural entrepreneurial activities

حوزه‌ی کارآفرینی روستایی	گروه فعالیت کارآفرینی	تعداد	درصد
The field of rural entrepreneurship	Entrepreneurial activity group	Number	Percentage
کشاورزی Agriculture	پرورش دام سبک و سنگین Livestock	114	41%
	گلخانه Greenhouse	28	10%
	شیلات Fisheries	6	2%
	زنبورداری Beekeeping	3	1%
	گلیم‌بافی/فرش بافی Kilim/Carpet Weaving	42	15%
	سوزن‌دوزی Needlework	22	8%
صنعت‌گران محلی Local Industries	سیاه‌دوزی Blackwork	8	3%
	حصیربافی Mat Weaving	6	2%
	توزیعی Distribution	21	8%
	تولیدی Production	28	10%
خدمات Services			

جدول ۳- حجم نمونه برآوردی در هر روستا
Table 3- Estimated sample size in each rural

نام روستاها Rural names	تعداد کارآفرینان روستایی Number of rural entrepreneurs	تعداد نمونه منتخب در هر روستا Number of selected samples in each village
فیروزه ای Firouzeie	419	39
ملا ابراهیم Mola Ebrahim	54	5
ده کیخا Ded Keikhah	238	22
شهرک علی اکبر Shahrak Ali Akbar	623	58
شهرک سنچولی Shahrak Sanchooli	341	32
ده رضا Deh Reza	81	7
درویش علی Darvish Ali	159	15
کرمی Karami	128	12
محمدآباد Mohammad Abad	306	28
ده دهمرده Deh Dahmardeh	106	10
کوشه علیا Koosheh Alia	71	7
کوشه سفلی Koosheh Sofla	80	7
شهرک میر Sharak Mir	340	32
بندهی Bandehe	40	4

نتایج و بحث

نتایج روش تحلیل عاملی

آزمون کفایت نمونه‌گیری در روش تحلیل عاملی بر اساس شاخص KMO مورد سنجش قرار می‌گیرد که نتایج آن در **جدول ۴** ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که برای داده‌های تحقیق برای کاربرد روش تحلیل عاملی مناسب است و به نوعی همبستگی جزئی بین گویه‌های وجود داشته است؛ چرا که تمام مقادیر KMO محاسباتی برای تمام ابعاد توسعه کارآفرینی روستایی بزرگتر از $0/6$ و نزدیک به یک می‌باشد. همچنین نتایج آزمون بارتلت حاکی از معناداری آماره آن در سطح 99 درصد است. در واقع نتایج نشان می‌دهد فرض واحد بودن ماتریس همبستگی متغیرهای مشاهده شده رد می‌شود و بین گویه‌های تحقیق ارتباط وجود دارد.

این تحقیق از لحاظ هدف یک تحقیق کاربردی است. برای تعیین حجم نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای^۱ استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق 2986 کارآفرین فعال در روستاهای مختلف شهرستان هامون می‌باشند. حجم نمونه طبق فرمول کوکران، 278 خانوار برآورد شده است. در حقیقت، با استفاده از تکنیک تخصیص متناسب، از 14 روستا شهرستان هامون جهت جمع‌آوری داده‌های مطالعه به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. حجم نمونه برآوردی برای هر یک از روستا در **جدول ۳** گزارش شده است.

از پرسشنامه چندبعدی همراه با مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته برای به‌دست آوردن اطلاعات لازم استفاده شد. مبتنی بر مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/83$ ، سؤالات پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار است. در نهایت، برای تحلیل داده‌های خام پرسشنامه از نرم‌افزار Excel 2019 و برای برآورد الگوهای اقتصادسنجی از نرم‌افزار Stata17 استفاده شد.

1- Stratified Random Sampling

نهادی و آموزشی، زیرساختی و فردی به ترتیب ۶۰، ۷۲، ۴۷، ۵۰ و ۸۵ درصد واریانس کل ابعاد اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی را توضیح می‌دهند.

برای تحلیل وضعیت هر یک از گویه‌های اثرگذار بر هریک از عامل‌های استخراج شده در بعد اقتصادی توسعه کارآفرینی روستایی از تحلیل بارهای عاملی استفاده شده و نتایج آن در **جدول ۷** ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد در بین سه گویه تشکیل دهنده عامل ۱ در بعد اقتصادی، حمایت و یارانه‌های دولت از تولید سهم بیشتری در توضیح دهنده‌گی در این عامل دارد. در عامل ۲، درآمد نقش تعیین کننده‌ای در تغییرپذیری کل این عامل ایفا می‌کند. در نهایت، تنوع محصولات روستایی سهم بالایی در تبیین و تغییرپذیری رفتار عامل ۳ در بعد اقتصادی توسعه کارآفرینی روستایی دارد.

افزون براین، نتایج آزمون کفایت نمونه‌گیری روش تحلیل عاملی و آزمون بارتلت برای موانع و چالش‌های کارآفرینی روستایی در **جدول ۵** ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد مقادیر KMO برای تمام موانع از ۰/۶ بیشتر است و آماره آزمون بارتلت در سطح ۹۹ درصد معنادار می‌باشد. به عبارتی بین گویه‌های هر یک از موانع یک همبستگی جزئی وجود دارد که بیانگر آن است که کاربرد روش تحلیل عاملی با توجه به داده‌های تحقیق مناسب است.

مقادیر ویژه و درصد واریانس توضیح ابعاد مختلف توسعه کارآفرینی روستایی در **جدول ۶** ارائه شده است. در واقع مقادیر ویژه بیانگر سهم عامل از کل واریانس عامل مدنظر است؛ لذا هر چه این مقادیر بیشتر باشد بیانگر اهمیت و اثرگذاری بیشتر آن عامل است. نتایج نشان داد عامل‌های استخراج شده برای ابعاد اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی،

جدول ۴- نتایج آزمون‌های بارتلت و شاخص KMO برای ابعاد توسعه کارآفرینی روستایی

Table 4- Results of Bartlett's test and KMO Index for dimensions of rural entrepreneurship development

ابعاد کارآفرینی روستایی Dimensions of rural entrepreneurship	KMO	آزمون بارتلت Bartlett's test	درجه آزادی df	معناداری Sig
عوامل اقتصادی Economic factors	0.81	570.79	21	0.00
عوامل فرهنگی و اجتماعی Cultural and social factors	0.89	563.48	21	0.00
عوامل نهادی و آموزشی Institutional and educational factors	0.85	245.77	10	0.00
عوامل زیرساختی Infrastructure factors	0.78	179.09	10	0.00
عوامل فردی و انسانی Individual factors	0.89	206.36	15	0.00

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

جدول ۵- نتایج آزمون‌های بارتلت و شاخص KMO برای موانع و چالش‌های کارآفرینی روستایی

Table 5- Results of Bartlett's test and KMO index for barriers and challenges of rural entrepreneurship

چالش و موانع کارآفرینی روستایی Barriers and challenges of rural entrepreneurship	KMO	آزمون بارتلت Bartlett's test	درجه آزادی df	معناداری Sig
موانع اقتصادی Economic barriers	0.79	350.67	3	0.00
موانع اجتماعی Social barriers	0.83	645.61	3	0.00
موانع نهادی Institutional barriers	0.80	204.24	6	0.00
موانع زیرساختی Infrastructure barriers	0.88	170.09	10	0.00

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

جدول ۶- عامل‌های استخراج شده و مقادیر ویژه برای ابعاد توسعه کارآفرینی روستایی

Table 6- Extracted Factors and Eigenvalues for Dimensions of Rural Entrepreneurship Development

ابعاد Dimension	عامل Factor	مقدار ویژه Eigenvalue	درصد واریانس Variance percentage	درصد واریانس تجمعی Cumulative variance percentage
عوامل اقتصادی Economic factors	عامل ۱ Factor 1	1.62	27%	27%
	عامل ۲ Factor 2	1.58	17%	44%
	عامل ۳ Factor 3	1.49	16%	60%
عوامل فرهنگی و اجتماعی Cultural and social factors	عامل ۱ Factor 1	3.19	23%	23%
	عامل ۲ Factor 2	2.14	18%	41%
	عامل ۳ Factor 3	1.90	16%	57%
	عامل ۴ Factor 4	1.62	15%	72%
عوامل نهادی و آموزشی Institutional and educational factors	عامل ۱ Factor 1	2.20	24%	24%
	عامل ۲ Factor 2	1.75	23%	47%
عوامل زیرساختی Infrastructure factors	عامل ۱ Factor 1	2.12	28%	28%
	عامل ۲ Factor 2	1.69	22%	50%
عوامل فردی Individual factors	عامل ۱ Factor 1	3.11	29%	29%
	عامل ۲ Factor 2	2.11	22%	50%
	عامل ۳ Factor 3	1.96	18%	68%
	عامل ۴ Factor 4	1.74	17%	85%

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

می‌کنند (جدول ۱۰).

در نهایت در بعد فردی توسعه کارآفرینی، نتایج جدول ۱۱ نشان داد که انگیزه در عامل ۱، تحصیلات در عامل ۲، توان روحی و روانی در عامل ۳ و مدیریت ابتکار و خلاقیت در عامل ۴، درصد سهم بالایی در تبیین تغییرپذیری رفتار هریک از عامل‌های استخراج شده را به خود اختصاص داده‌اند.

افزون بر عوامل پیش‌برنده توسعه کارآفرینی، موانع و چالش‌های بازدارنده آن شناسایی و مقادیر ویژه و درصد واریانس توضیح دهنده‌ی آنها در جدول ۱۲ ارائه شده است. نتایج نشان داد عامل‌های استخراج شده برای هر یک از موانع اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، نهادی و آموزشی و زیرساختی به ترتیب ۶۸، ۷۲، ۶۰ و ۶۷ درصد واریانس کل موانع اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی را توضیح می‌دهند.

نتایج تحلیل بارهای عاملی بعد فرهنگی و اجتماعی در جدول ۸

گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد که در عامل ۱ تجربه، در عامل ۲ مشاوره و خدمات حمایتی، در عامل ۳ میزان آگاهی و در عامل ۴ علاقه‌مندی به آبادانی روستا سهم بالایی در توضیح واریانس کل هر یک از عامل‌های استخراج شده بعد فرهنگی و اجتماعی توسعه کارآفرینی روستایی دارند.

همچنین نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد نگرش مدیریتی مناسب و قوانین رسمی و غیررسمی مناسب به ترتیب سهم بالایی در تبیین تغییرپذیری رفتار عامل ۱ و عامل ۲ دارند. در بعد زیرساختی توسعه کارآفرینی روستایی، در عامل ۱ و عامل ۲ به ترتیب دسترسی به خدمات و تسهیلات و دسترسی به محیط پویای روستایی نقش تعیین کننده‌ای در توضیح دهنده‌ی واریانس کل عامل‌های استخراج شده آن را ایفا

جدول ۷- میزان اثرگذاری گویه‌ها و بارهای عاملی در بعد اقتصادی

Table 7- The impact levels of items and factor loadings in the economic dimension

عامل‌ها Factors	گویه Items	بار عاملی Factor loading	رتبه در عامل Rank in factor
عامل ۱ Factor 1	بیمه محصولات کشاورزی Agricultural insurance products	0.57	3
	مدیریت الگوی کشت Crop management	0.69	2
	حمایت و یارانه‌های دولت از تولید Government support and subsidies for production	0.72	1
عامل ۲ Factor 2	درآمد Income	0.95	1
	تنوع محصولات روستایی Rural product diversity	0.86	2
	دانش فنی و فناوری تولید Technical knowledge and resources	0.60	2
عامل ۳ Factor 3	دسترسی به منابع سرمایه Government Role	0.78	1

مأخذ: یافته‌های پژوهش
Source: Research findings

جدول ۸- میزان اثرگذاری گویه‌ها و بارهای عاملی در بعد فرهنگی و اجتماعی

Table 8- The impact levels of items and factor loadings in the cultural and social dimension

عامل‌ها Factors	گویه Items	بار عاملی Factor loading	رتبه در عامل Rank in factor
عامل ۱ Factor 1	تجربه Experience	0.88	1
	جایگاه اجتماعی Social status	0.75	2
	آداب و رسوم اجتماعی Social customs and traditions	0.69	2
عامل ۲ Factor 2	مشاوره و خدمات حمایتی Consultation and support services	0.79	1
	طرز افکار مردم محلی (خوب یا بد) Local people's mindset (Positive or negative)	0.73	2
	میزان آگاهی Level of awareness	0.80	1
عامل ۴ Factor 4	علاقمندی به آبادانی محل Interest in local development	0.79	1

مأخذ: یافته‌های پژوهش
Source: Research findings

همچنین، خدمات نامناسب تعاونی‌های روستایی در عامل ۱ و دسترسی نداشتن به مراکز مهارتی و فنی پیشرفته کارآفرینی در عامل ۲، نقش تعیین کننده در تبیین واریانس کل عامل‌های موانع نهادی و آموزشی توسعه کارآفرینی روستایی را ایفا می‌کند. در نهایت در موانع زیرساختی، عدم وجود شرکت‌های پشتیبان کارآفرینی و موقعیت جغرافیایی نامناسب روستا به ترتیب سهم بالایی در تبیین واریانس کل عامل ۱ و عامل ۲ دارند.

همچنین تحلیل گویه‌های تشکیل دهنده عامل‌های استخراج شده موانع توسعه کارآفرینی روستایی در **جدول ۱۳** گزارش شده است. نتایج نشان می‌دهد که در موانع اقتصادی، بالا بودن سود تسهیلات بانکی و عدم ثبات قیمت مواد اولیه به ترتیب نقش کلیدی در تبیین واریانس کل عامل ۱ و عامل ۲ دارد. برای موانع فرهنگی و اجتماعی عدم وجود افراد متخصص بومی در عامل ۱ و عدم تمایل به ماندن جوانان روستایی در عامل ۲، دارای سهم بالایی در توضیح‌دهندگی این عوامل هستند.

جدول ۹- میزان اثرگذاری گویه‌ها و بارهای عاملی در بعد نهادی و آموزشی

Table 9 - The Impact Levels of Items and Factor Loadings in the Institutional and Educational Dimension

عامل‌ها Factors	گویه Items	بار عاملی Factor Loading	رتبه در عامل Rank in Factor
عامل ۱ Factor 1	نگرش مدیریتی مناسب Management attitude	0.890	1
	فرآیندهای مناسب Appropriate processes	0.711	2
	حمایت نهادهای مسئول Support from responsible institutions	0.843	1
عامل ۲ Factor 2	ارائه فناوری‌های نو و اطلاعات جدید Provision of new technologies and information	0.791	3
	قوانین رسمی و غیر رسمی مناسب Appropriate formal and informal regulations	0.799	2

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

جدول ۱۰- میزان اثرگذاری گویه‌ها و بارهای عاملی در بعد زیرساختی

Table 10- The impact levels of items and factor loadings in the infrastructure dimension

عامل‌ها Factors	گویه Items	بار عاملی Factor loading	رتبه در عامل Rank in factor
عامل ۱ Factor 1	دسترسی به بازار Access to market	0.86	2
	دسترسی به خدمات و تسهیلات Access to services and facilities	0.93	1
	حمل و نقل و ارتباطات مناسب Adequate transportation and communication	0.75	3
عامل ۲ Factor 2	دسترسی به محیط پویای روستا Access to a dynamic rural environment	0.84	1
	فاصله تا شهر Distance to urban areas	0.56	2

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

جدول ۱۱- میزان اثرگذاری گویه‌ها و بارهای عاملی در بعد فردی

Table 11- The impact levels of items and factor loadings in the individual dimension

عامل‌ها Factors	گویه Items	بار عاملی Factor loading	رتبه در عامل Rank in factor
عامل ۱ Factor1	خطرپذیری Risk tolerance	0.79	2
	انگیزه Motivation	0.86	1
عامل 1 Factor2	تحصیلات Education	0.80	1
	سن Age	0.68	2
عامل ۳ Factor3	توان روحی و روانی Mental and psychological capacity	0.93	1
عامل ۴ Factor4	مدیریت، ابتکار و خلاقیت Management, initiative, and creativity	0.91	1

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

جدول ۱۲- عامل‌های استخراج شده و مقادیر ویژه برای موانع کارآفرینی روستایی

Table 12- Extracted factors and eigenvalues for barriers to rural entrepreneurship

موانع	عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
Barriers	Factor	Eigenvalue	Variance percentage	Cumulative variance percentage
اقتصادی Economic	عامل ۱ Factor1	2.05	0.35	0.35
	عامل ۲ Factor2	1.90	0.33	0.68
اجتماعی Social	عامل ۱ Factor1	3.03	0.38	0.38
	عامل ۲ Factor2	2.02	0.34	0.72
نهادی Institutional	عامل ۱ Factor1	2.10	0.32	0.32
	عامل ۲ Factor2	1.85	0.27	0.60
زیرساختی Infrastructure	عامل ۱ Factor1	3.11	0.38	0.38
	عامل ۲ Factor2	2.10	0.29	0.67

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

نتایج الگوی لاجیت تربیتی

متغیرهای توضیحی الگو است؛ زیرا که مقدار عددی آماره VIF برای تمام متغیرها کمتر از ۵ است.

نتایج مربوط به معیارهای خوبی برازش الگوی لاجیت تربیتی در جدول ۱۶ ارائه شده است. با توجه به نتایج جدول ۱۴، آماره LR ۴۰/۴۴ بوده و در سطح احتمال یک درصد معنی‌دار است که گویای معنی‌داری کل رگرسیون می‌باشد و همچنین مقدار R^2 McFadden's، R^2 ML، R^2 (Cox-Snell)، R^2 Cragg-Uhler و R^2 Count برای الگو برآورد شده در مرحله معرفی به ترتیب ۰/۲۲۶، ۰/۲۳۵، ۰/۲۵۲ و ۰/۵۵۷ است که مقادیر قابل قبولی بوده و بیانگر معتبر بودن الگوی برآوردی می‌باشند.

نتایج الگوی لاجیت تربیتی در جدول ۱۷ گزارش شده است. در الگوهای با متغیر وابسته محدود شده ضرایب برآوردی بطور مستقیم قابل تفسیر نیستند و تنها علامت آن‌ها که بیانگر جهت تأثیر متغیرهای توضیحی بر احتمال قرار گرفتن در سطوح مختلف انگیزه افراد برای کارآفرینی است، مورد تفسیر قرار می‌گیرد. نتایج نشان داد از بین عوامل و موانع اثرگذار بر توسعه کارآفرینی، شاخص‌های عوامل اقتصادی، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل نهادی و آموزشی و عوامل زیرساختی دارای اثر مثبت و معناداری بر احتمال قرار گرفتن افراد در سطوح زیاد انگیزه کارآفرینی می‌باشد. همچنین همان‌طور که مورد انتظار بود شاخص‌های موانع کارآفرینی دارای اثر منفی بر انگیزه کارآفرینی افراد داشته است. به عبارتی، شاخص‌های موانع اقتصادی و

در این پژوهش، به‌منظور بررسی نقش عوامل مؤثر بر میزان انگیزه کارآفرینی افراد از الگوی لاجیت تربیتی بهره گرفته شده است. جدول ۱۴ نتایج حاصل از توزیع فراوانی سطوح میزان انگیزه کارآفرینی افراد (متغیر وابسته) را نشان می‌دهد. نتایج بیانگر آن است که ۳۰/۵۸ درصد از نمونه میزان انگیزه کارآفرینی آنها در سطح کم بوده است. این در حالی است که ۳۲/۳۷ درصد از نمونه میزان انگیزه کارآفرینی آنها در سطح متوسط و ۳۷/۰۵ درصد دیگر میزان انگیزه آنها برای ایجاد کارآفرینی در سطح زیاد بوده است. این یافته این موضوع را نشان می‌دهند که درصد زیادی از افراد مورد مطالعه انگیزه‌ی بالایی برای ایجاد کارآفرینی روستایی دارند.

یکی از مهم‌ترین آزمون‌هایی که در الگوی لاجیت تربیتی باید مورد بررسی قرار گیرد، آزمون فرضیه رگرسیون موازی است که نتایج آن در جدول ۱۵ ارائه شده است. نتایج آماره کی-دو هم برای کل و هم برای تک به تک متغیرها بی‌معنی است؛ یعنی فرضیه برابری ضرایب متغیرهای توضیحی برای تمامی گروه‌ها تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، ارزش پارامترهای وضعیت برای تمامی گروه‌های متغیر وابسته ثابت و یکسان بوده و از این لحاظ کاربرد الگوی لاجیت تربیتی از مبانی محکم برخوردار است. همچنین، همخطی بین متغیرهای مستقل، به‌وسیله آماره‌ی عامل تورم واریانس^۱ (VIF) بررسی شده و نتایج آن در جدول ۱۵ گزارش شده است. نتایج این آماره گویای نبود همخطی بین

1- Variance Inflation Factor (VIF)

موانع اجتماعی دارای اثر منفی معناداری بر سطوح انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی دارد. همچنین، اثرات نهایی متغیرها برای گروه‌های مختلف میزان انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی محاسبه و در جدول

جدول ۱۳- میزان اثرگذاری گویه‌ها و بارهای عاملی ابعاد موانع کارآفرینی روستایی

Table 13- The impact levels of items and factor loadings of dimensions of rural entrepreneurship barriers.

رتبه در عامل Rank in factor	بار عاملی Factor loadings	گویه Items	عامل Dimension	بعد موانع Dimension
1	0.97	بالا بودن سود تسهیلات بانکی The high interest rates on bank loans	عامل ۱ Factor 1	موانع اقتصادی Economic barriers
2	0.83	بالا بودن ریسک سرمایه‌گذاری High investment risk		
2	0.72	دسترسی نداشتن به بازار هدف Lack of access to the target market	عامل ۲ Factor 2	
1	0.85	عدم ثبات قیمت مواد اولیه Instability in raw material prices		
2	0.82	دسترسی نداشتن به اعتبارات به دلیل معضلات فرهنگی Lack of access to credit due to cultural issues	عامل ۱ Factor 1	موانع فرهنگی و اجتماعی Cultural and social barriers
1	0.86	عدم وجود افراد متخصص بومی روستا Lack of local specialized individuals in the village		
1	0.93	عدم تمایل ماندن جوانان در روستا Lack of willingness of young people to stay in the village	عامل ۲ Factor 2	
2	0.87	عدم وجود روحیه کارآفرینی Lack of entrepreneurial spirit		
2	0.83	خدمات نامناسب تعاونی‌های روستایی Inadequate services of rural cooperatives.	عامل ۱ Factor 1	موانع نهادی و آموزشی Institutional and Educational barriers
1	0.62	عدم وجود برنامه‌های ترغیب‌کننده کارآفرینی Lack of encouraging programs for entrepreneurship.		
1	0.89	عدم مهارت فنی Lack of technical skills.	عامل ۲ Factor 2	
2	0.77	دسترسی نداشتن به مراکز مهارتی و فنی پیشرفته کارآفرینی Lack of access to advanced vocational and technical training centers for entrepreneurship.		
2	0.65	عدم وجود امکانات بالقوه ایجاد کارآفرینی Lack of potential facilities for creating entrepreneurship.	عامل ۱ Factor 1	موانع زیرساختی Infrastructure barriers.
1	0.67	عدم وجود شرکت‌های پشتیبان کارآفرینی Lack of supportive companies for entrepreneurship.		
1	0.81	موقعیت جغرافیایی نامناسب روستا Unsuitable geographical location of the village	عامل ۲ Factor 2	
2	0.68	عدم وجود بانک‌ها و مراکز اعتباری Lack of banks and credit institutions		

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

امتیاز در این طیف ارزیابی (از ۱ تا ۵) نشان‌دهنده افزایش انگیزه کارآفرینی در افراد است. در عین حال، این تغییر به کاهش احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه کم و متوسط برای کارآفرینی منجر می‌شود، به‌طوری‌که این احتمال‌ها به‌ترتیب به میزان ۰/۱۹۸۹ و

اثر نهایی شاخص عوامل اقتصادی نشان می‌دهد که با افزایش امتیاز در گویه‌های این شاخص (از ۱ تا ۵ طیف لیکرت گویه‌ها)، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی به میزان ۰/۲۲۰۲ واحد افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر، افزایش یک

دسترسی به منابع سرمایه‌ای کافی در کنار حمایت‌های یارانه‌ای دولت نقش اثرگذاری بر شکل‌گیری انگیزه افراد برای کارآفرینی در روستا دارد.

۰/۰۲۱۳ واحد کاهش می‌یابد. این موضوع بیانگر این است عوامل اقتصادی نقش مهمی در ایجاد انگیزه افراد برای کارآفرینی در روستا دارد. در حقیقت کارآفرینان با هدف بهبود سطح درآمد خود اقدام به ایجاد کارآفرینی می‌کند. همچنین هر گونه حمایتی اعتباری و

جدول ۱۴- نتایج توزیع فراوانی سطوح انگیزه کارآفرینی افراد

Table 14- Frequency distribution of entrepreneurial motivation levels

سطوح انگیزه کارآفرینی افراد Levels of entrepreneurial motivation of individuals	فراوانی Freq.	نسبی فراوانی Percent	فراوانی تجمعی Cum.
کم Low	85	30.58	30.58
متوسط Moderate	90	32.37	62.95
زیاد High	103	37.05	100
کل Total	278	100	

مأخذ: یافته‌های پژوهش
Source: Research findings

جدول ۱۵- نتایج آزمون برنت برای فرضیه رگرسیون موازی و آزمون همخطی

Table 15- The results of the parallel regression hypothesis test and multicollinearity tests

متغیرها Variables	کی-دو Chi-2	سطح احتمال Level Significance	درجه آزادی Degree of freedom	VIF
شاخص عوامل اقتصادی Economic factors index	0.02	0.95	1	1.02
شاخص موانع اقتصادی Economic barriers index	1.70	0.19	1	1.08
شاخص عوامل فرهنگی و اجتماعی Cultural and social factors index	0.53	0.47	1	1.01
شاخص موانع فرهنگی و اجتماعی Cultural and social barriers index	0.89	0.35	1	1.03
شاخص عوامل نهادی و آموزشی Institutional and educational factor index	0.09	0.76	1	1.39
شاخص موانع نهادی و آموزشی Institutional and educational barriers index	0.37	0.54	1	1.36
شاخص عوامل زیرساختی Infrastructural factor index	0.01	0.97	1	1.12
شاخص موانع زیرساختی Infrastructural barriers index	0.20	0.66	1	1.14
شاخص عوامل فردی Individual factors index	0.23	0.63	1	1.02
کل All	4.60	0.87	9	-
میانگین VIF Mean VIF				1.13

مأخذ: یافته‌های پژوهش
Source: Research findings

جدول ۱۶- نتایج معیارهای خوبی برازش الگوی لاجیت ترتیبی

Table 16- Results of goodness of fit criteria of the ordinal logit model

معیارها	آماره
Criteria	Statistic
Log-Like Intercept only	-304.493
Log-Like Full Model	-284.274
LR (11)	40.439
LR (p-value)	0.000
R ² McFadden's	0.266
R ² ML (Cox-Snell)	0.235
R ² Cragg-Uhler	0.252
R ² Count	0.557

مأخذ: یافته‌های پژوهش

Source: Research findings

در روستا، به ترتیب به میزان ۰/۰۷۸۷ واحد و ۰/۰۸۴ واحد افزایش می‌یابد. اما این اثرگذاری به اندازه اثر عوامل فرهنگی و اجتماعی ترغیب کننده کارآفرینی روستایی نیست.

اثر نهایی شاخص عوامل نهادی و آموزشی بیانگر این است که در صورت افزایش امتیاز در گویه‌های این شاخص (از ۱ تا ۵)، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی، به میزان ۰/۳۶۲۰ واحد افزایش می‌یابد. این در حالی است که احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه کم و متوسط برای کارآفرینی در روستا، به ترتیب به میزان ۰/۳۲۶۹ واحد و ۰/۰۳۵۰ واحد کاهش می‌یابد. عوامل نهادی و آموزشی نقش نیز مهمی در ایجاد انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی دارد. در حقیقت کارآفرینان برای ایجاد کارآفرینی نیازمند قوانین مناسب، فرآیندهای تسهیل کننده، حمایت نهادهای متولی کارآفرینی و بهره‌مندی از فناوری‌های جدید هستند. افزون بر این، خدمات نامناسب تعاونی‌های روستایی، عدم وجود برنامه‌های ترغیب کننده کارآفرینی، عدم مهارت فنی و دسترسی نداشتن به مراکز مهارتی و فنی پیشرفته کارآفرینی به عنوان موانع نهادی و آموزشی توسعه کارآفرینی، دارای اثر منفی در ایجاد انگیزه افراد برای کارآفرینی است. هرچند که اثر موانع نهادی و آموزشی بر کاهش انگیزه کارآفرینی افراد معنادار نیست.

در نهایت، اثر نهایی شاخص عوامل زیرساختی بیانگر این است که در صورت صورت افزایش امتیاز در گویه‌های این شاخص (از ۱ تا ۵)، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی، به میزان ۰/۳۳۸۱ واحد افزایش می‌یابد. این در حالی است که احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه کم و متوسط برای کارآفرینی در روستا، به ترتیب به میزان ۰/۳۰۵۴ واحد و ۰/۰۳۲۷ واحد کاهش می‌یابد. در حقیقت این یافته حاکی از آن است که عوامل زیرساختی برای شروع کارآفرینی برای افراد از اهمیت بالایی برخوردار است. یعنی دسترسی به بازار، دسترسی به خدمات، دسترسی به محیطی پویا، حمل و نقل و ارتباطات مناسب و فاصله تا شهر در شکل‌گیری انگیزه افراد برای کارآفرینی اثرگذار است.

افزون بر این، موانع اقتصادی نقش اثرگذاری بر کاهش انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی دارد. در واقع به ازای هر افزایش در امتیاز گویه‌های این شاخص (از ۱ تا ۵)، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی به میزان ۰/۸۴۳۰ واحد کاهش می‌یابد. در عین حال، این تغییر به افزایش احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه کم و متوسط برای کارآفرینی منجر می‌شود، به طوری که این احتمال‌ها به ترتیب به میزان ۰/۷۶۱۴ و ۰/۰۸۱۶ واحد افزایش می‌یابد. این یافته حاکی از آن است که هر گونه مانع اقتصادی مانند بالا بودن نرخ تسهیلات اعتباری، بالا بودن ریسک سرمایه‌گذاری و نبود سرمایه‌گذار و عدم دسترسی به بازار مناسب به مراتب دارای اثر منفی بیشتری بر کاهش انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی است.

اثر نهایی شاخص عوامل فرهنگی و اجتماعی بیانگر آن است که در صورت افزایش امتیاز در گویه‌های این شاخص (از ۱ تا ۵)، احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی به میزان ۰/۲۴۹۷ واحد افزایش می‌یابد. در عین حال، این تغییر به کاهش احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه کم و متوسط برای کارآفرینی منجر می‌شود، به طوری که این احتمال‌ها به ترتیب به میزان ۰/۲۲۵۶ و ۰/۰۲۴۲ واحد کاهش می‌یابد. این موضوع بیانگر این است عوامل فرهنگی و اجتماعی دارای اثرگذاری مثبتی جهت ایجاد انگیزه افراد برای کارآفرینی در روستا است. در واقع نتایج حاکی از آن است که سطح آگاهی، تجربه، سواد و آداب و رسوم افراد در شکل‌گیری مثبت انگیزه برای کارآفرینی روستایی اهمیت دارد. همچنین معضلات فرهنگی و اجتماعی چون نبود افراد متخصص، عدم تمایل به ماندگاری جوانان و عدم وجود روحیه کارآفرینی دارای اثرگذاری منفی بر کاهش انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی دارد؛ به گونه‌ای که به ازای هر افزایش در امتیاز گویه‌های شاخص موانع فرهنگی و اجتماعی (از ۱ تا ۵) احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه زیاد برای کارآفرینی روستایی، به میزان ۰/۰۸۷۲ واحد کاهش می‌یابد. این در حالی است که احتمال قرار گرفتن افراد در گروه انگیزه کم و متوسط برای کارآفرینی

جدول ۱۷- نتایج برآورد الگوی لاجیت ترتیبی و اثرات نهایی

Table 17- Results of for ordered Logit model and marginal effects

متغیرها Variables	ضرایب Coef.	Z-value	سطح معناداری Level significance	اثرات نهایی گروه‌های متغیر وابسته The marginal effects of dependent variable groups		
				کم Low	متوسط Moderate	زیاد High
شاخص عوامل اقتصادی Economic factors index	0.97 (0.46)	2.09	0.04	-0.1989**	-0.0213**	0.2202**
شاخص موانع اقتصادی Economic barriers index	-3.70 (1.19)	-3.11	0.00	0.7614**	0.0816**	-0.8430**
شاخص عوامل فرهنگی و اجتماعی Cultural and social factors index	1.10 (0.50)	2.21	0.03	-0.2256**	-0.0242**	0.2497**
شاخص موانع فرهنگی و اجتماعی Cultural and social barriers index	-0.38 (0.14)	-2.76	0.01	0.0787***	0.0084***	-0.0872***
شاخص عوامل نهادی و آموزشی Institutional and educational factor index	1.59 (0.81)	1.97	0.05	-0.3269**	-0.0350**	0.3620**
شاخص موانع نهادی و آموزشی Institutional and educational barriers index	-0.8 (0.70)	-1.19	0.23	0.1725	0.0185	-0.1910
شاخص عوامل زیرساختی Infrastructural factor index	1.48 (0.76)	1.96	0.05	-0.3054**	-0.0327**	0.3381**
شاخص موانع زیرساختی Infrastructural barriers index	-0.02 (0.06)	-0.36	0.72	0.0046	0.0005	-0.0051
شاخص عوامل فردی Individual factors index	0.13 (0.13)	1.00	0.32	-0.0266	-0.0028	0.0294
آستانه اول /cut1	-0.98 (0.14)	-	-	-	-	-
آستانه دوم /cut2	0.53 (0.13)	-	-	-	-	-

مأخذ: یافته‌های پژوهش (***، **، * به ترتیب معنی‌داری در سطح ۱ درصد، ۵ درصد و ۱۰ درصد)

Source: Research findings (***, **, * imply 1%, 5% and 10% level of significance, respectively)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

کارآفرینی به‌عنوان یک فرآیند خلاقانه و نوآورانه در ایجاد و مدیریت کسب‌وکارها، به‌ویژه در مناطق روستایی، عامل کلیدی در توسعه اقتصادی و اجتماعی شناخته می‌شود. این مفهوم نه تنها به شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید اقتصادی اشاره دارد، بلکه به توانمندسازی افراد برای ایجاد تغییرات مثبت در جوامع خود نیز مرتبط است. کارآفرینی روستایی به‌عنوان یک راهبرد نوین در توسعه مناطق روستایی مطرح است که نیازمند شناسایی و تقویت مؤلفه‌های مؤثر بر آن است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که عوامل متعددی از جمله زیرساخت‌ها، عوامل اقتصادی، آموزش، حمایت‌های نهادی، ویژگی‌های فردی و شبکه‌سازی بر توسعه کارآفرینی روستایی تأثیرگذار هستند. همچنین طی سال‌های اخیر مؤلفه‌هایی نظیر نوآوری، فناوری و توسعه پایدار به‌عنوان مؤلفه‌های نوظهور در این حوزه مطرح شده‌اند که نیازمند توجه بیشتر است. با این حال نتایج گویه‌های تشکیل دهنده‌ی ابعاد

توسعه کارآفرینی مبتنی روش تحلیل عاملی نشان داد، حمایت و یارانه‌های دولت از تولید، درآمد و در نهایت، تنوع محصولات روستایی سهم بالایی در تبیین و تغییرپذیری رفتار عامل‌های بعد اقتصادی توسعه کارآفرینی روستایی دارد. تجربه، مشاوره و خدمات حمایتی، میزان آگاهی و علاقه‌مندی به آبادانی روستا سهم بالایی در تبیین و تغییرپذیری رفتار عامل‌ها در بعد فرهنگی و اجتماعی توسعه کارآفرینی روستایی دارند. در بعد زیرساختی، به‌ترتیب دسترسی به خدمات و تسهیلات و دسترسی به محیط پویای روستایی نقش تعیین کننده‌ای در توضیح دهندگی واریانس کل عامل‌های استخراج شده آن را ایفا می‌کنند. در نهایت در بعد فردی توسعه کارآفرینی، انگیزه، تحصیلات، توان روحی و روانی و مدیریت ابتکار و خلاقیت در عامل‌ها، درصد سهم بالایی در تبیین تغییرپذیری رفتار هر یک از عامل‌های استخراج شده را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین تحلیل گویه‌های تشکیل دهنده عامل‌های استخراج شده موانع توسعه کارآفرینی روستایی نشان داد که

در موانع اقتصادی، بالا بودن سود تسهیلات بانکی و عدم ثبات قیمت مواد اولیه؛ برای موانع فرهنگی و اجتماعی عدم وجود افراد متخصص بومی و عدم تمایل به ماندن جوانان روستایی، دارای سهم بالایی در توضیح دهنده‌گی این عوامل دارند. همچنین، خدمات نامناسب تعاونی‌های روستایی و دسترسی نداشتن به مراکز مهارتی و فنی پیشرفته کارآفرینی، نقش تعیین کننده در تبیین واریانس کل عامل‌های موانع نهادی و آموزشی توسعه کارآفرینی روستایی را ایفا می‌کند. در نهایت در موانع زیرساختی، عدم وجود شرکت‌های پشتیبان کارآفرینی و موقعیت جغرافیایی نامناسب روستا به ترتیب سهم بالایی در تبیین موانع توسعه کارآفرینی روستایی نشان دادند.

نتایج الگوی لاجیت ترتیبی نشان داد از بین عوامل و موانع اثرگذار بر توسعه کارآفرینی، شاخص‌های عوامل اقتصادی، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل نهادی و آموزشی و عوامل زیرساختی دارای اثر مثبت و معناداری بر احتمال قرار گرفتن افراد در سطوح زیاد انگیزه کارآفرینی داشت. همچنین همان‌طور که مورد انتظار بود، شاخص‌های موانع اقتصادی و موانع اجتماعی دارای اثر منفی معناداری بر سطوح انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی دارد. در واقع نتایج نشان می‌دهند که در بین عوامل ترغیب کننده کارآفرینی، عوامل نهادی و آموزشی و عوامل زیرساختی دارای بزرگترین اثرگذاری بر انگیزه افراد برای کارآفرینی در روستا است. همچنین نتایج نقش کلیدی و اثرگذاری بزرگ موانع اقتصادی در کاهش انگیزه افراد برای کارآفرینی روستایی را برجسته می‌کند. در نهایت متناسب با نتایج مطالعه پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می‌شود:

در بعد اقتصادی سیاستگذاران بایستی در گام اول با حمایت‌های اعتباری و یارانه‌ای سطح دسترسی به منابع مالی کارآفرینان را افزایش دهند و سپس با اعطای تسهیلات کم بهره و صندوق‌های بیمه‌ای خرد روستایی ریسک سرمایه‌گذاری آنها را کاهش دهد. در گام دوم با

برگزاری دوره آموزشی هدفمند کشاورزی، به مدیریت الگوی کشت کارآفرینان کمک کنند. در نهایت، سیاست‌گذاران باید به‌طور همزمان هم به عوامل ترغیب کننده کارآفرینی و هم به عوامل بازدارنده کارآفرینی توجه داشته باشد و آنها در برنامه‌های توسعه روستایی خود لحاظ کنند. در بعد فرهنگی و اجتماعی، سیاست‌گذاران بیشتر بر روی عوامل ترغیب کننده این بعد تا موانع آن تمرکز کنند. در واقع پیشنهاد می‌شود با ابزارهای رسانه عمومی و برگزاری دوره‌های آموزشی و ترویجی منجر به افزایش سطح آگاهی روستاییان شوند. در بعد نهادی و آموزشی، سیاستگذاران بایستی بر عوامل ترغیب کننده ایجاد انگیزه کارآفرینی توجه داشته باشند و به لحاظ قوانین و فرآیندهای ایجاد کارآفرینی روستایی بستر لازم را فراهم نمایند. در واقع سیاست‌گذاران با طراحی برنامه‌های آموزشی کارآفرینی، بستر خودکارآمدی روستاییان را فراهم کند و شرایط برای برگزاری جلسات معرفی و همفکری روستاییان با کارآفرینان موفق را مهیا نماید. در بعد زیرساختی، سیاست‌گذاران بایستی بستر زیرساختی لازم برای توسعه کارآفرینی روستایی را از طریق ایجاد بازارهای جدید، ارائه خدمات مستمر و پایدار، ایجاد محیط پویا و امن برای سرمایه‌گذاری و کارآفرینی و بهبود کانال‌های ارتباطی فراهم نماید. در نهایت، این مطالعه پیشنهاد می‌کند که با تقویت زیرساخت‌ها، افزایش آگاهی و آموزش کارآفرینان، و اصلاح قوانین مرتبط، می‌توان زمینه را برای رشد و شکوفایی فعالیت‌های کارآفرینانه در نواحی روستایی شهرستان هامون فراهم کرد. همچنین، طراحی برنامه‌های آموزشی و ترویجی به منظور تقویت مهارت‌ها و افزایش انگیزه‌های فردی در میان جوانان روستایی ضروری است تا بتوانند با اعتماد به نفس بیشتری وارد عرصه کارآفرینی شوند. این تحقیق می‌تواند به عنوان مبنایی برای سیاست‌گذاری‌های آینده در جهت توسعه پایدار کارآفرینی در مناطق روستایی مورد استفاده قرار گیرد و به ایجاد یک اکوسیستم حمایتی برای کارآفرینان محلی کمک کند.

References

1. Abdelwahed, N.A.A., Soomro, B.A., & Shah, N. (2022). The role of environment, business and human behavior towards entrepreneurial sustainability. *Sustainability*, 14(2517). <https://doi.org/10.3390/su14042517>
2. Das, D.C. (2014). The role of rural entrepreneurship in economic development: Balanced regional development, national self-sufficiency, and equitable distribution. *International Journal of Humanities and Social Science Studies*, 1(1), 1-10. www.ijhss.com
3. Galvão, T., Vaishar, A., & Gyimah, K. (2020). Utilizing local resources for rural entrepreneurship development. *Journal of Rural Studies*, 78, 1-10.
4. Ghadiri Masoum, M., Khorasani, M.A., Torkashvand, Z., & Amidi, S. (2021). Identifying and prioritizing the drivers for entrepreneurship development in rural areas of Iran. *Serd*, 10(37), 21-40. (In Persian with English abstract). <https://serd.khu.ac.ir/article-1-3732-fa.html>
5. Imani, B., & Azimi, A. (2021). Examining the capabilities and capacities for entrepreneurial development in rural areas (Case study: Villages of Khursh Rasteh District, Khalkhal County). *Rural and Sustainable Space Development*, 4(8), 1-16. (In Persian with English abstract).
6. Khanzadeh Shadlousofla, E., Janpoor, J., Daneshvar Kakhki, M., & Mohammadi, H. (2021). Investigating the factors affecting household consumer preferences for the king oyster mushroom. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 34(4), 375-395. (In Persian with English abstract).
7. Pan, Y., Zhang, S., & Zhang, M. (2024). The impact of entrepreneurship of farmers on agriculture and rural economic

- growth: Innovation-driven perspective. *Innovating. Green Development*, 3, 100093. <https://doi.org/10.1016/j.igd.2023.100093>
8. Petrin, T. (1992). The role of entrepreneurship in rural development. *Journal of Small Business Management*, 30(1), 1-12. <https://www.fao.org/4/ad255e/ad255e03.htm>
9. Paydar, A., Ghafran, M., & Barmiani, S. (2023). Evaluation of the achievements of implementing the law Support for sustainable development and job creation in rural and nomadic areas using resources from the National Development Fund in Hamun County. *Quarterly Journal of Geography and Development Retrieved*. from <https://civilica.com/doc/1678354>
10. Rostami, K., Rahmani, B., & Monshizadeh, R. (2022). Analysis of factors affecting entrepreneurship development in rural areas: A case study of the villages in the Chahdar district of Savojbolagh County. *Geography Quarterly (Regional Planning)*, 12(46), 1-17. (In Persian with English abstract).
11. Saghafi, M., Ravaneshnas, A., & Pahlavani Nia, Z. (2014). Examining the performance of the Imam Khomeini Relief Committee in poverty alleviation, job creation, and rural development: A case study of Timurabad district, Hamun County. *National Conference on Sustainable Rural Development in the Horizon*, Isfahan. Retrieved from <https://civilica.com/doc/319472>
12. Sani Heidary, A., Daneshvar Kakhki, M., Sabouhi Sabouni, M., & Mohammadi, H. (2024). Investigating the factors affecting the resilience capacity of rural households against drought: a case study of the villages of Zehak city. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 38(3), 314-295. (In Persian with English abstract). <https://doi.org/10.22067/jead.2024.88277.1272>
13. Shao, Q., Jiang, C., Li, G., & Xie, G. (2024). Influencing factors of sustainable rural entrepreneurship: A four-dimensional evaluation system encompassing entrepreneurs, economy, society, and environment. *Systems*, 12(10), 387. <https://doi.org/10.3390/systems12100387>
14. Sheikhi, D., Amiri, M., & Qomari, S. (2023). Analysis of barriers and challenges to entrepreneurial development in rural areas: A case study of rural areas in Tuyserkan County. *Geography and Regional Urban Planning*, 13(48), 1-38. (In Persian with English abstract).
15. Zhang, X., Sun, Y., Gao, Y., & Dong, Y. (2022). Paths out of poverty: Social entrepreneurship and sustainable development. *Frontiers in Psychology*, 13, 1062669. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1062669>